

WEMMEL

J. BRUYNDONCKXSTRAAT

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK VERSLAG VAN DE RESULTATEN

Titel: **Archeologienota Wemmel Bruyndonckxstraat**

Erkend archeoloog: **Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114**

Auteurs: **Bart Bot**

Advies specialisten: /

Wetenschappelijke advisering: /

Projectcode bureauonderzoek: **2019F128**

Locatiegegevens: **Provincie Vlaams-Brabant, Wemmel Bruyndonckxstraat**

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: **xMin, yMin 144920, 177210**

xMax, yMax 144828, 177134

Kadastergegevens: **Wemmel, afdeling 1, sectie A, perceelnrs. 608H, 608V, 608T (deels), 610C (deels)**

Betrokken actoren: **Bart Bot (erkend archeoloog), Balcaen L. (contactpersoon initiatiefnemer)**

Plaats en datum: **Ledeberg, 30/06/2019**

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie.

Bart Bot Archeologie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

1. Inleiding	3
1.1. Onderzoeksopdracht.....	3
1.2. Wettelijk kader	3
1.3. Randvoorwaarden.....	4
2. Onderzoeksmethode.....	5
2.1. Motivering	5
2.2. Organisatie	5
3. Kader en aanleiding.....	6
3.1. Topografische situering	6
3.2. Huidige situatie.....	8
3.3. Geplande werken	10
4. Assesmentrapport.....	12
4.1. Landschappelijk situering.....	12
4.2. Geologische situering.....	14
4.3. Bodemkundige situering	16
4.4. Historische schets.....	18
4.5. Kaartmateriaal	18
4.6. Archeologische voorkennis	24
4.6.1. Archeologische prospecties en opgravingen	24
4.6.2. Archeologische en historische indicatoren	24
5. Synthese	27
5.1. Archeologisch verwachtingspatroon.....	27
5.2. Onderzoeksvragen	28
6. Besluit.....	29
7. Bibliografie.....	30
8. Figurenlijst.....	31

1. INLEIDING

1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande verkaveling te Wemmel (prov. Vlaams-Brabant). Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte genomen is en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie, conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied, en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2. WETTELIJK KADER

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot het verkavelen van gronden waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer

bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 3850m². Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen. Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is. Het valt noch in een beschermde archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone.

1.3. RANDVOORWAARDEN

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1. MOTIVERING

Doel van het bureauonderzoek is een zo helder mogelijk beeld te vormen van het archeologisch potentieel. Deze drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van het plangebied. Deze archeologische verwachting wordt getoetst en vergeleken met de geplande werken. Op die manier kan een gefundeerde uitspraak gedaan worden of er al dan niet verder archeologisch onderzoek is aangewezen.

2.2. ORGANISATIE

Om de archeologienota op te stellen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Zo werden diverse bouwen en funderingsplannen verkregen om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen op de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen vormen van de fysisch-geografische situatie, een historisch kader te schetsen en bekende archeologische vindplaatsen te kunnen aantonen, werden verschillende bronnen geraadpleegd. Het meeste kaartmateriaal werd teruggevonden via Geopunt¹. Dit is de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie. Daarnaast werd gebruik gemaakt van Cartesius², een databank met kaarten van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied en de ruime omgeving ervan werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed (CAI)³ geraadpleegd. Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

De gebruikte bronnen waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

¹ <https://www.geopunt.be/kaart>

² <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

³ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

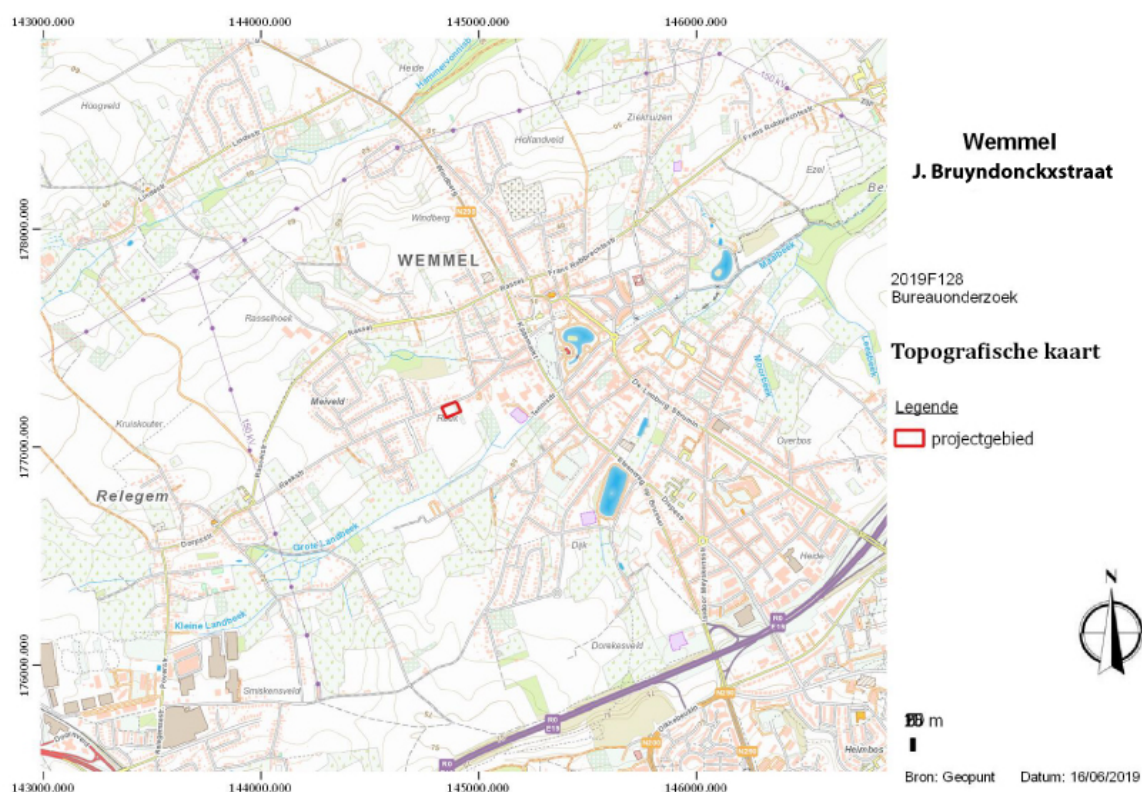
3. KADER EN AANLEIDING

3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING

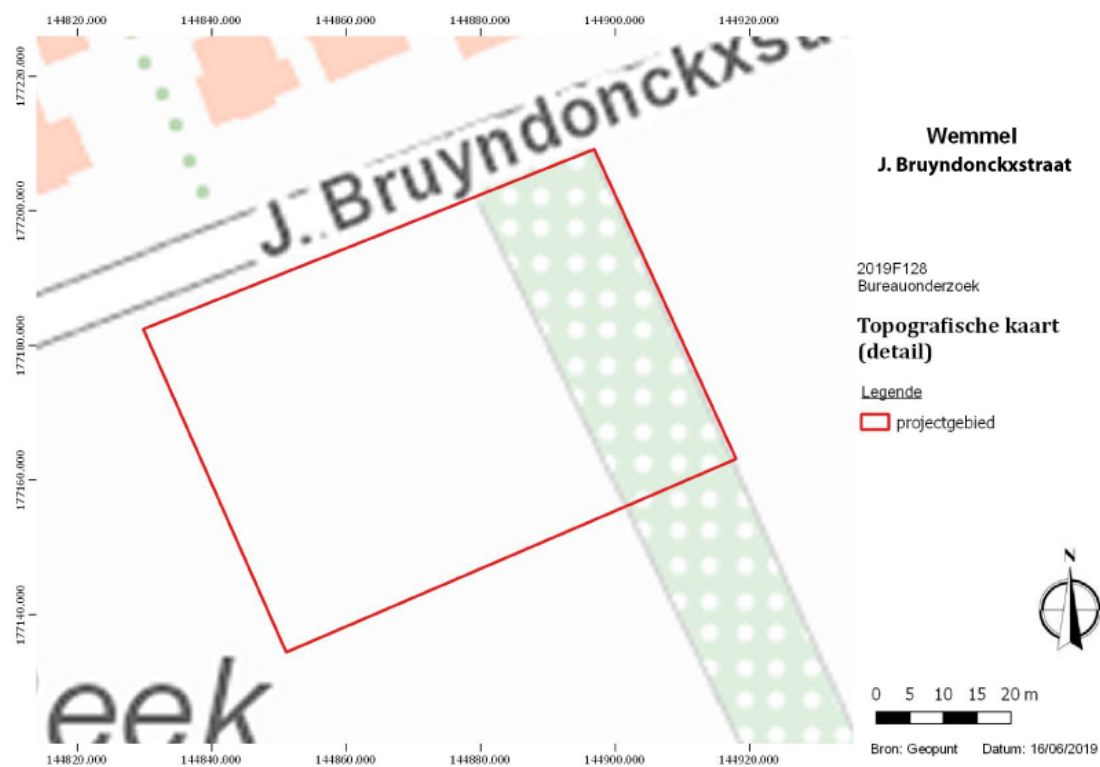
Het plangebied bevindt zich te Wemmel (provincie Vlaams-Brabant) en heeft een oppervlakte van circa 3850m². Wemmel is een facilititeitengemeente, het ligt in de Vlaamse rand en grenst aan de Brusselse deelgemeente Laken, de Brusselse gemeente Jette, aan Relegem, aan Hamme en Brussegem, aan Meise en ten slotte aan Strombeek-Bever.

Concreet ligt het plangebied in het westen van de gemeente. De vier percelen waarop de aanvraag betrekking heeft bevinden zich ten zuiden van de J. Bruyndonckxstraat.

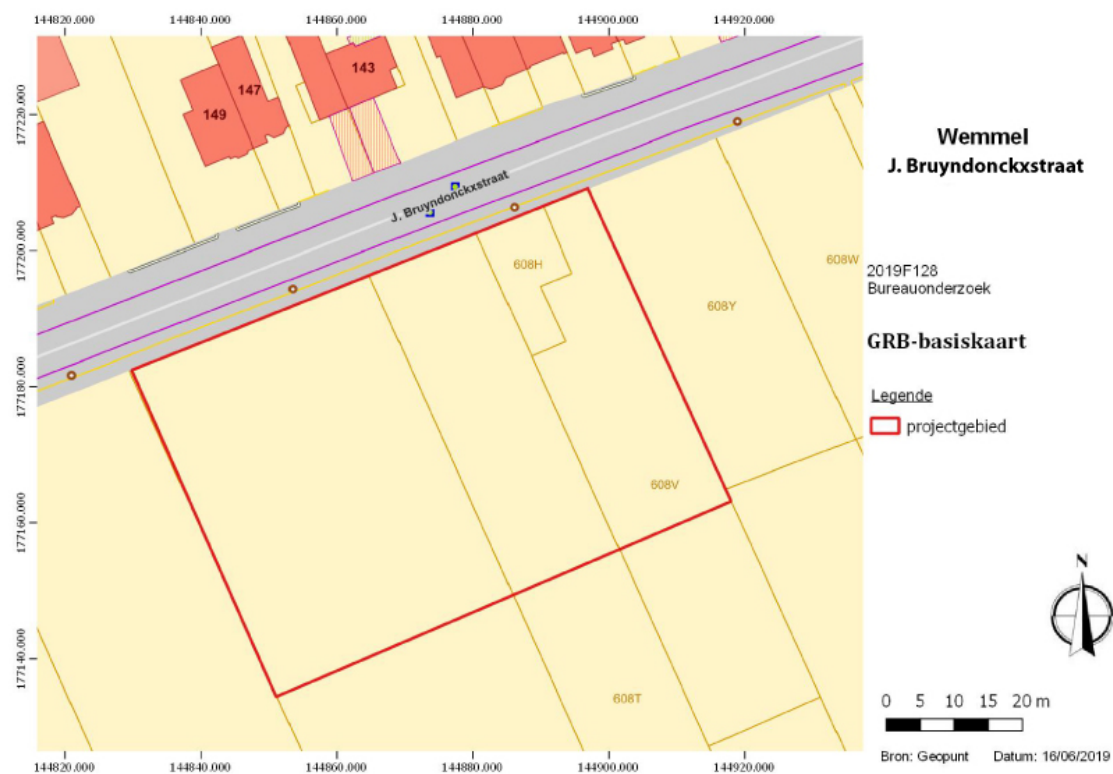
Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder: Wemmel, afdeling 1, sectie A, perceelnrs. 608H, 608V (deels), 608T (deels), 610C (deels).

Figuur 1 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)

Figuur 2 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt, NGI)

Figuur 3 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)

3.2. HUIDIGE SITUATIE

Quasi het volledige plangebied is heden in gebruik als akkerland. Een klein deel in het oosten van het plangebied bestaat uit struiken en enkele bomen. Het plangebied is niet bebouwd.

Figuur 4 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

Figuur 5 Zicht op het plangebied vanaf de J. Bruyndonckxstraat. (bron: google)

3.3. GEPLANDE WERKEN

De initiatiefnemer vraagt een omgevingsvergunning aan voor het verkavelen van gronden. In totaal zullen 10 loten verkaveld worden, 5 aan de westzijde en 5 aan de oostzijde. Centraal wordt een nieuwe wegenis aangelegd die de verbinding met de J. Bruyndonckxstraat zal maken.

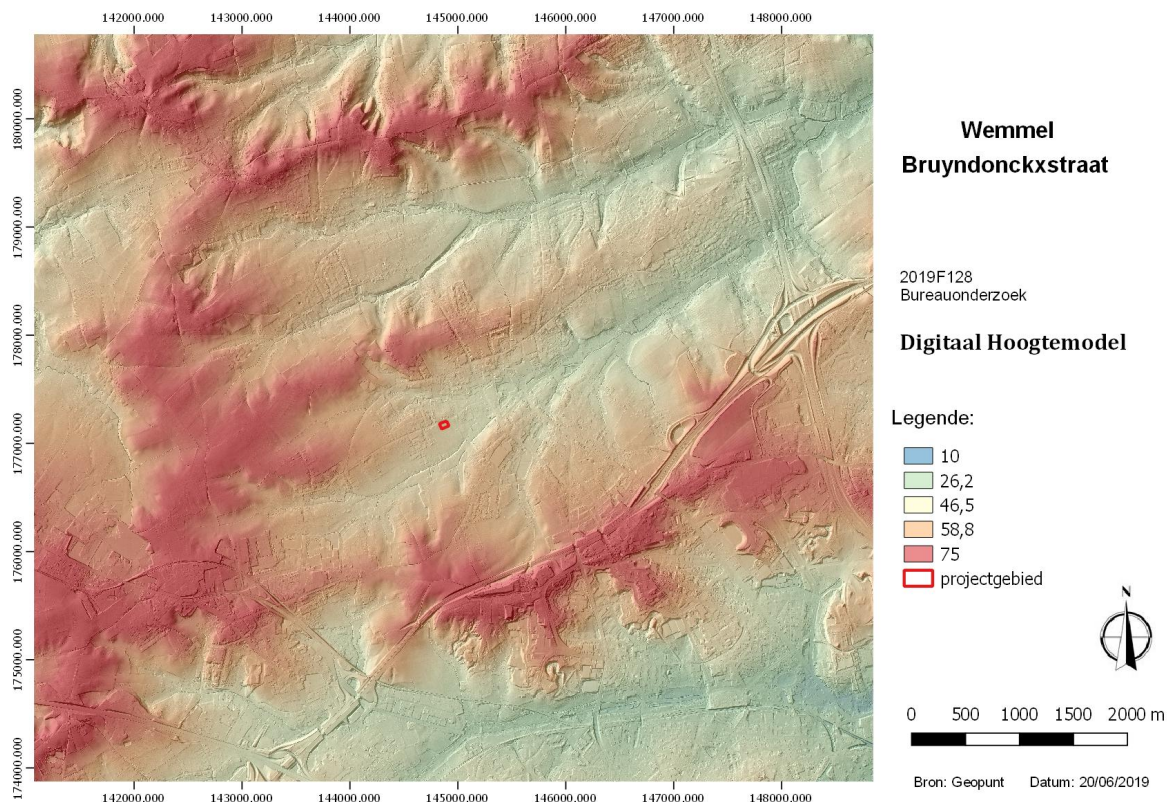
De werken zullen een grote impact hebben op het bodemarchief: het graven van de funderingen, het aanleggen van riolering, afwatering, diverse nutsleidingen en de impact van zwaar rollend verkeer binnen het plangebied. Al deze elementen zullen ervoor zorgen dat het eventuele aanwezige archeologische erfgoed grondig verstoord zal worden.

4. ASSESMENTRAPPORT

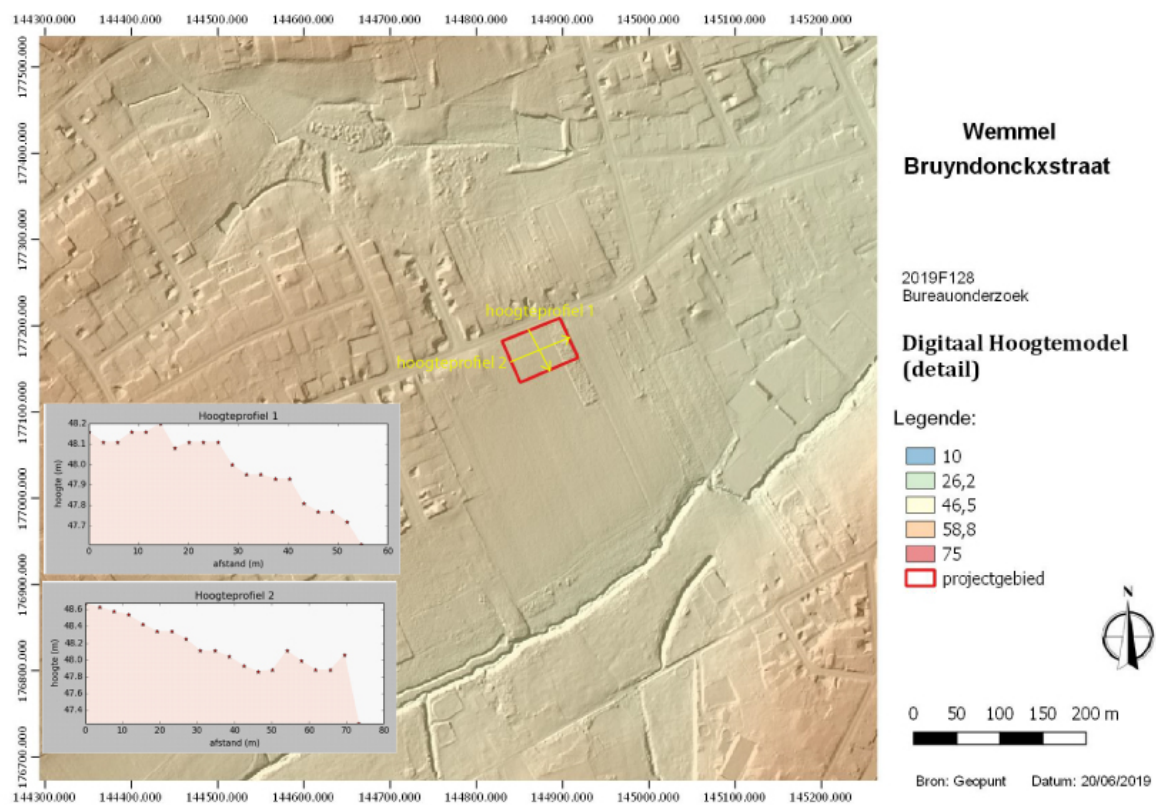
4.1. LANDSCHAPPELIJK SITUERING

Geomorfologisch behoort het plangebied tot het Pajottenland, een glooiend landschap dat zich op de westflank van de Zennevallei uitstrekt. Het landschap van de gemeente Wemmel wordt gekenmerkt door een dubbele heuvelrug. De Windberg (ook Hasseltberg of Asselenberg genoemd) in het noorden (max. +72m TAW) en de Keienberg in het zuiden (max. +80 m TAW). De dorpskern situeert zich in het tussenliggende dal waarin de Maalbeek langzaam afdaalt in oostelijke richting. Het plangebied ligt op de noordelijke flank van de beekvallei van de Maalbeek. De Maalbeek stroomt 260m ten zuiden van het plangebied, de Molenbeek bevindt zich iets zuidelijker, op 800m van het plangebied. Het reliëf van het plangebied daalt richting het zuiden, van +48,2m TAW naar +47,6m TAW. Het zuidwest-noordoost verloop van het reliëf is relatief vlak.

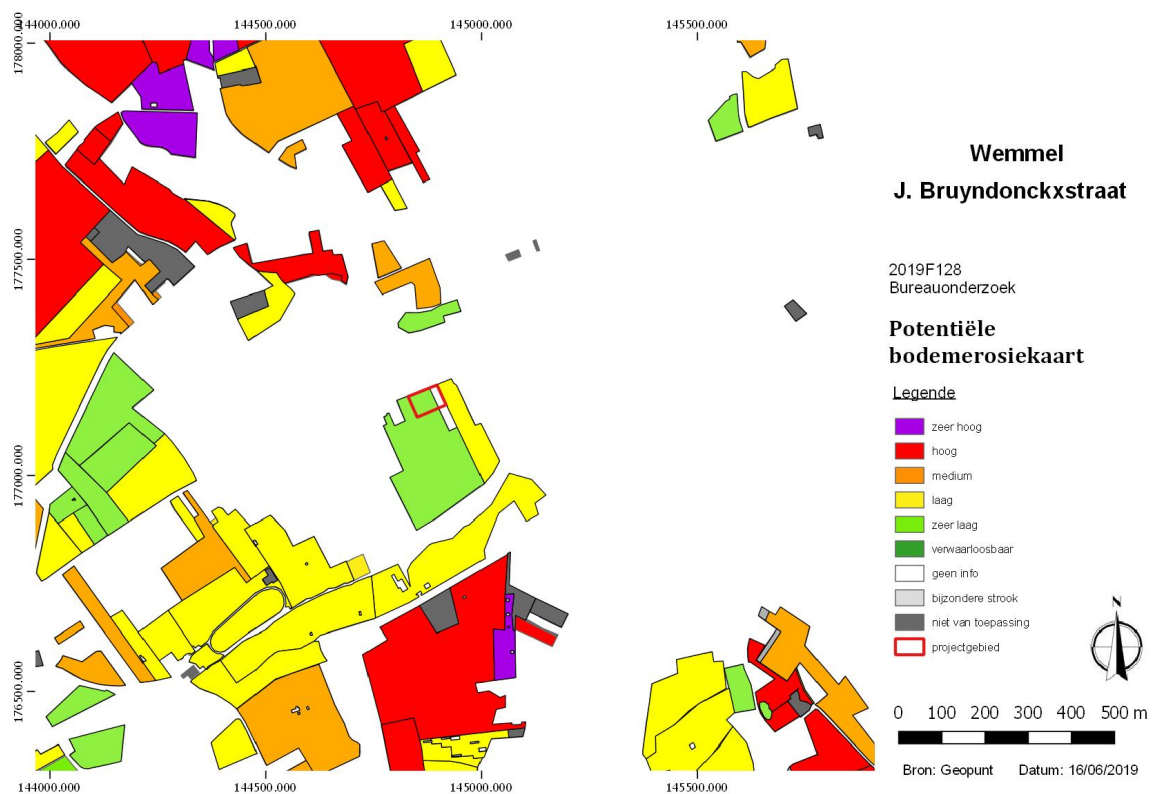
De potentiële bodemerosiekaart van het plangebied toont aan dat het plangebied is gelegen in een gebied met zeer laag potentieel op erosie.

Figuur 7 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 8 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: geopunt)

Figuur 9 Potentiële bodemerrosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

4.2. GEOLOGISCHE SITUERING

Op de Tertiair geologische kaart bevindt het plangebied zich ter hoogte van de Formatie van Gentbrugge. Dit bestaat uit grijsgroen, fijn zand overgaand in zandhoudende klei tot donkergrijze klei. Plaatselijk bevinden zich zandsteenbanken (veldsteen)

De quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit het type 2. Dit houdt in dat er zich geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie bevinden. De opbouw van dit profieltype is als volgt: - ELPw: eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. Het betreft zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. - HQ: hellingsafzettingen van het Quartair.

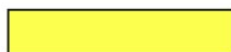

Figuur 10 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

Figuur 11 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

2

ELPw en/of HQ

ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

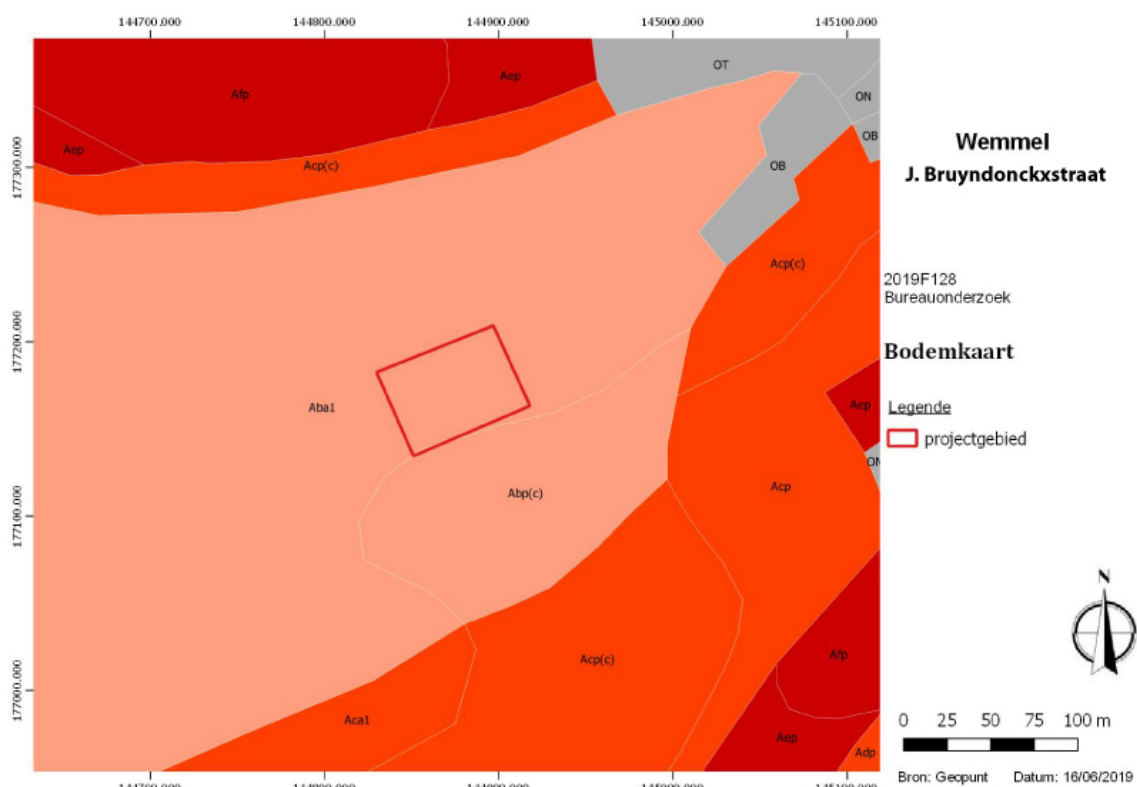
HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

Figuur 12 Uitleg type 1 Quartair geologische kaart. (Bron: geopunt)

4.3. BODEMKUNDIGE SITUERING

Het volledige plangebied wordt volgens de bodemkundige kaart gekarteerd als een **Aba1**-grond. Dit is een droge leembodem met textuur B-horizont. De serie Aba ontwikkeld in het Pleistocene loessdek vertoont onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B-horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem; bij Abao rust de Ap op een geelbruine overgangshorizont. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. Bij Aba(b) profielen met gevlekte textuur B vertoont deze horizont grijze strepen of gebleekte vlekken. Bij de substraatseries begint een steenachtig zand, klei- of klei-zandsubstraat op geringe of matige diepte. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dank zij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen. Substraatseries zijn evenwel gevoeliger voor droogte, te meer daar ze dikwijls op hellingen met snelle oppervlakkige ontwatering liggen. De Aba gronden zijn zeer geschikt voor veeleisende teelten (tarwe, gerst,

luzerne, suikerbieten); ze komen in aanmerking voor fruitteelt (appel, peer, kers). Op sterk hellende terreinen dienen voorzorgsmaatregelen tegen de erosie genomen te worden.

Figuur 13 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)

4.4. HISTORISCHE SCHETS⁴

De oorsprong van de naam Wemmel is omstrede. Volgens sommigen is het afgeleid van het Germaanse wamba wat 'holte' of 'vallei' betekent. Volgens anderen is de naam afkomstig van het Angelsaksische woord hwamma wat 'lapje aarde' betekent. De huidige Romeinse Steenweg in het zuiden van de gemeente werd in de Romeinse periode opgenomen in het diverticulum Asse-Elewijt, waarlangs in de loop van de 1ste eeuw enkele Romeinse villa's werden opgericht (Wemmel, Zellik, Jette en Laken). De villa van Wemmel was zo'n drie á vier km ten noorden van het diverticulum gesitueerd, op de zuidelijke flank en net onder het hoogste punt van de Windberg, waarbij archeologische resten werden aangetroffen ten zuidoosten van het onderzoeksterrein. Vermoedelijk werd de villa ca. 250 vernietigd door de eerste Frankische invallers die rond 370 de Romeinse overheersers definitief verjaagden. De Franken richtten meer zuidoostwaarts in het dal van de Maalbeek een nieuwe kern op en stichtten in de 7de of 8ste-eeuw een gemeenschapskerkje toegewijd aan Sint-Servatius. De aanzet tot de bestaande dorpsstructuur werd reeds in de Frankische periode gegeven met de stichting van een nieuwe kern met hoofdgebouw en kerk op de zuidelijke flank van de Windberg, omgeven door verspreide hoven. Het hoofdgebouw lag in het dal ter verdediging van het knooppunt oude baan Brussel-Merchtem (thans Steenweg op Brussel-Kaasmarkt-Windberg) en de Maalbeek en groeide uit tot het latere feodale hof. De kerk werd ingeplant halverwege de heuvel waarrond zich een typisch "rondorp" ontwikkelde. In de middeleeuwen zou de banmolen achter het kasteel bepalend worden voor de verdere uitbreiding van het dorp. Rond de molen ontwikkelde zich een nieuwe kern. Dit heeft er toe geleid dat de oude baan Brussel-Merchtem zich op termijn oostwaarts heeft verlegd, rond het kasteeldomein, om via het kerkplein ter hoogte van de noordelijke grens weer aansluiting op de oude baan te vinden (de huidige Steenweg op Brussel en Steenweg op Merchtem).

4.5. KAARTMATERIAAL

Een eerste kaart die voorhanden is, is de Frickx-kaart uit 1744. Op deze kaart van Frickx is duidelijk te zien dat enkel stadskernen, wegen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kastelen, etc. werden weergegeven. Het ontbreken van bebouwing op deze kaart betekent dus niet per definitie dat er geen gebouwen stonden. Burgerlijke architectuur kreeg op deze kaarten

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Wemmel [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14733> (geraadpleegd op 26/06/2019).

immers zeer weinig aandacht. Het georefereren van dergelijke kaarten is, doordat zij niet schaalvast zijn, vrijwel onmogelijk.

Op de Villaret-kaart (1745-1748) bevindt het plangebied zich reeds ten zuiden van een weg, de voorloper van de J. Bruyndonckxstraat. De bewoningskern bevindt zich duidelijk ten oosten van het plangebied.

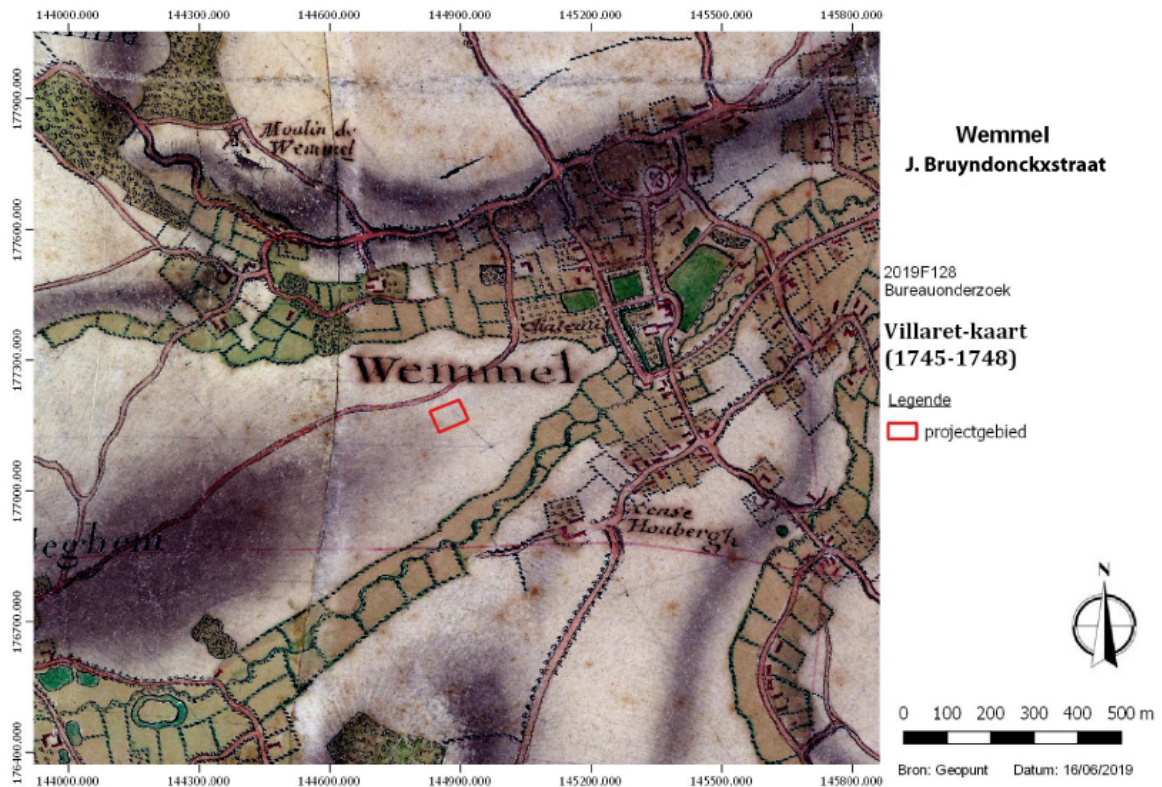
Op de kaart van Ferraris (1777) staat het plangebied gekarteerd als akkerland. Op deze kaart is duidelijk de bewoning ten noorden, oosten en zuidoosten van het plangebied zichtbaar.

De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), de kaart Vandermaelen (1846-1854) en de Poppkaart (1842-1879) tonen een gelijkaardig beeld van voornamelijk landbouwgronden met verspreide bewoning.

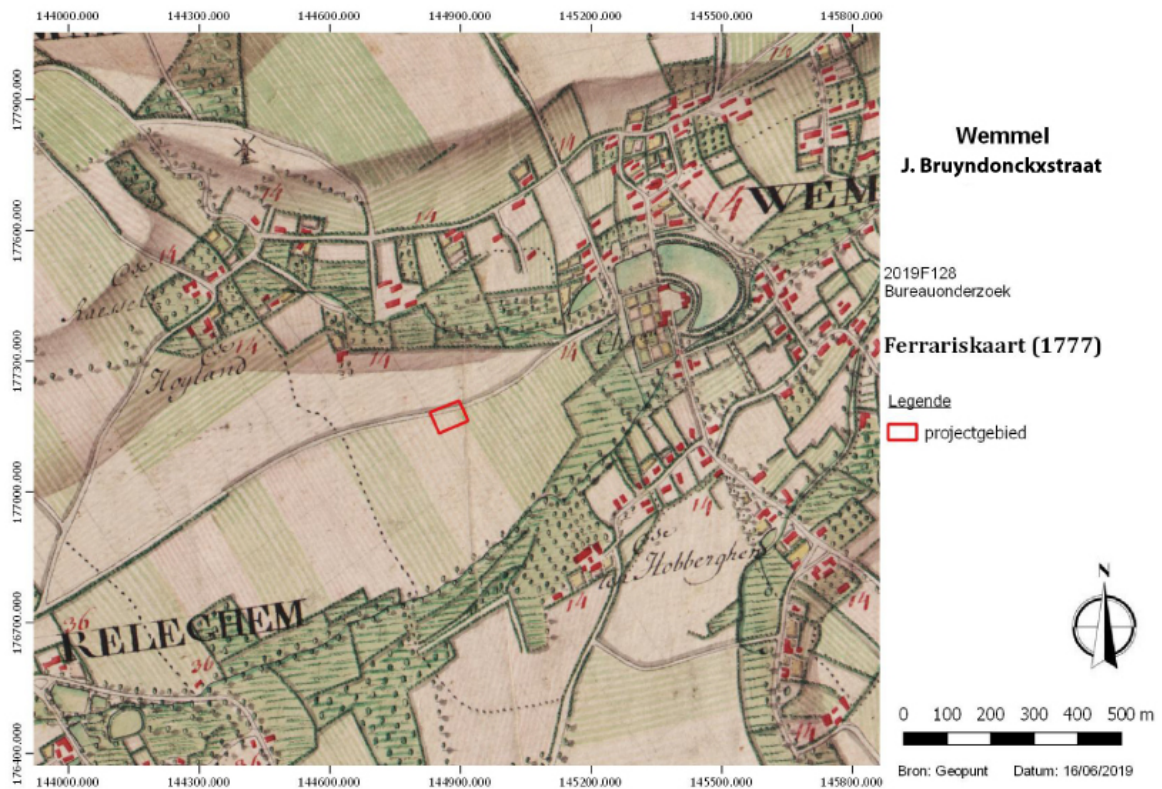
De orthofotosequentie 1971 en 1990 toont aan dat het plangebied altijd in gebruik was als akkerland en weiland.

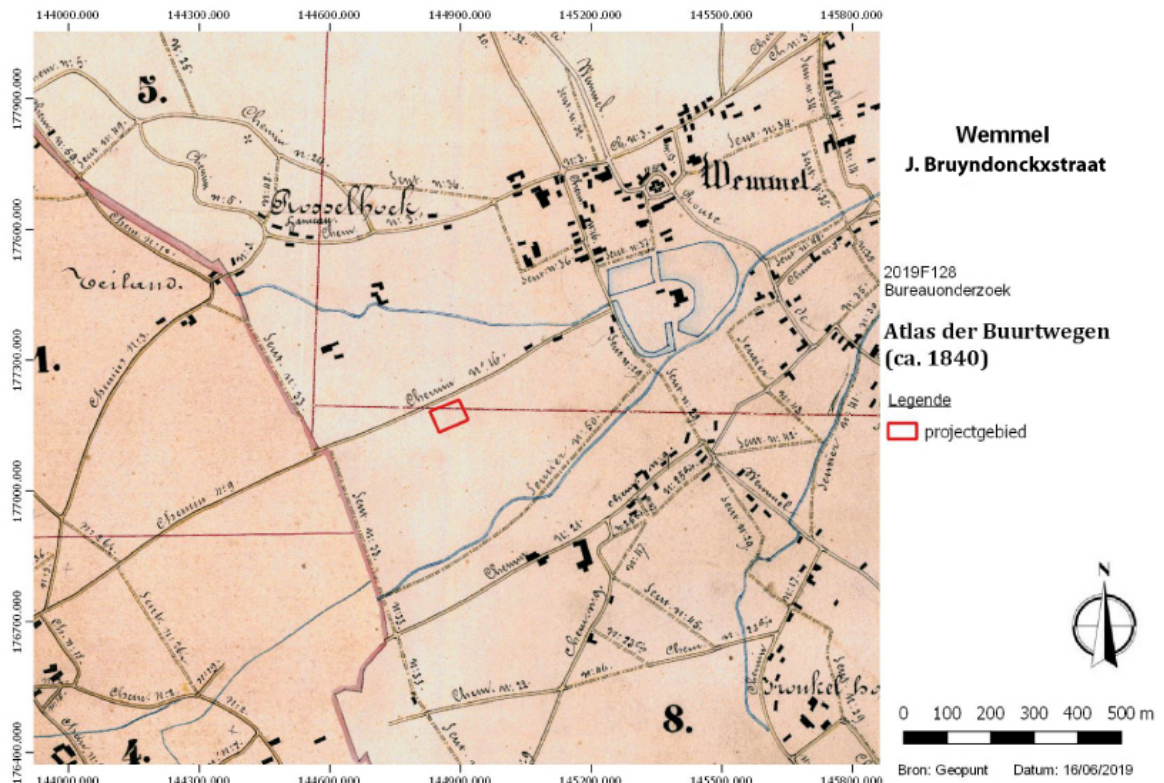
Figuur 14 Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

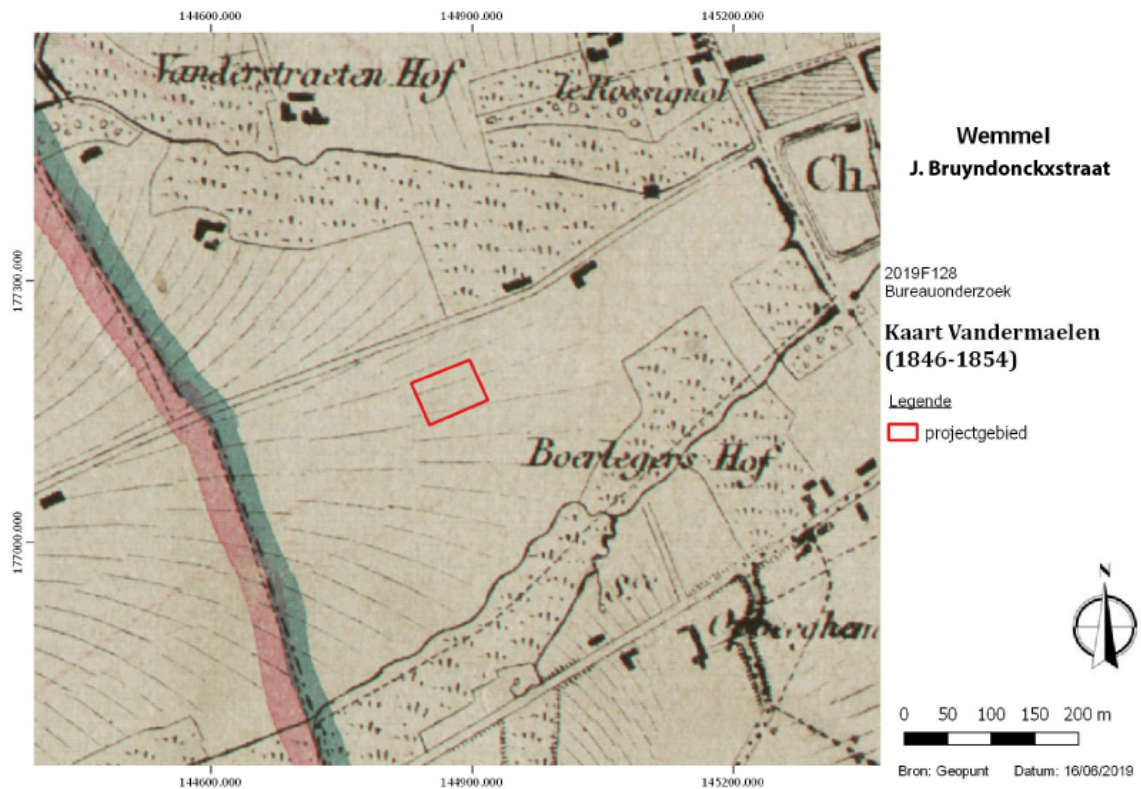
Figuur 15 Villaret-kaart (1745-1748) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

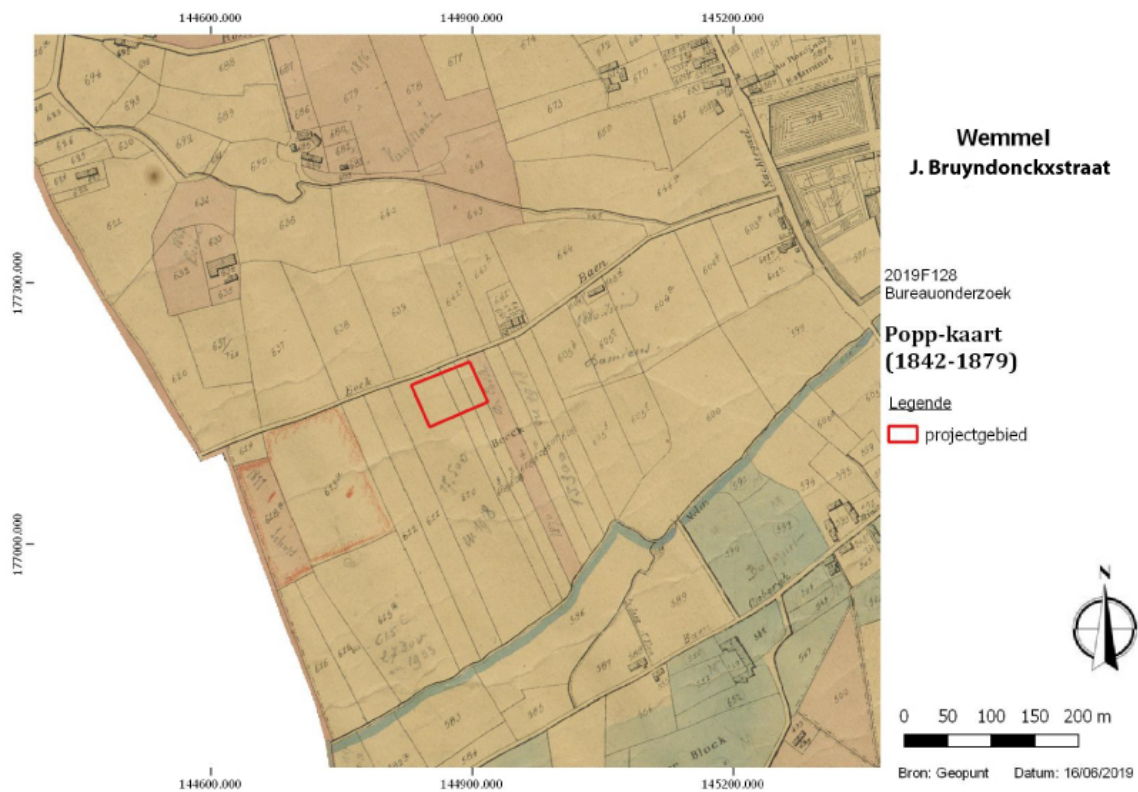
Figuur 16 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 17 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 18 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 19 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 20 Orthofoto uit 1971. (Bron: geopunt)

Figuur 21 Orthofoto uit 1979-1990. (Bron: geopunt)

4.6. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

De belangrijkste bron voor de archeologische gegevens werd bekomen via de CAI. In onderstaande lijst worden de relevante CAI-items opgesomd. Voor de interpretatie en met het oog op het formuleren van een goede archeologische verwachting van het plangebied wordt een onderscheid gemaakt tussen archeologische prospecties en opgravingen enerzijds en archeologische en historische indicatoren anderzijds.

4.6.1. ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIES EN OPGRAVINGEN

Cai 3206⁵: Ten zuidoosten van het plangebied werden tijdens de bouw van een nieuwbouw verschillende toevalsvondsten gedaan. Het ging om Romeinse scherven in combinatie met houtskool en verbrande leem (brandrestengraven?).

Cai 3204⁶: Net ten noorden van de Sint-Servatiuskerk werden verschillende vondsten gedaan tijdens een controle van de werken, een opgraving en een toevalsvondst. De site bevindt zich aan de Rasselstraat. Er werden enkele uitbraaksporen en een kelder aangetroffen bestaande uit kalkzandsteen en 'tegulae'. Ook een waterput, resten van dakpannen, aardewerk, fibulae, een houten emmer, dierenbeenderen en resten van 3 mensen uit de midden-Romeinse tijd werden aangetroffen.

4.6.2. ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE INDICATOREN

Verschillende steentijdlocaties bevinden zich ten westen van het plangebied. Het gaat om lithische artefacten die werden gelokaliseerd in het kader van een prospectiethesis⁷. Concreet betreft het de locaties **5253, 5296, 5334, 4356, 5320, 5308, 5357, 5338, 5350, 5342 en 5354**.

Cai 2729⁸: Ten zuidooste, van het plangebied, op circa 750m bevindt zich de alleenstaande hoeve Ronkelhof. Deze hoeve dateert uit de 18de eeuw.

Cai 2311: Op deze locatie werden enkele munten uit de volle middeleeuwen gevonden.

Cai 2728⁹: Op 250 ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich het Hof ten Obbergen. Tot 1717 was het een cijnshoeve van de heren van Veltem.

⁵ Van Bellingen S. 1991, pp. 29-31.

⁶ Botquin J.-M. 1983, pp. 39-44 en Mertens J. 1959, p. 302.

⁷ Van den Broeck P. 1990, pp. 169-170.

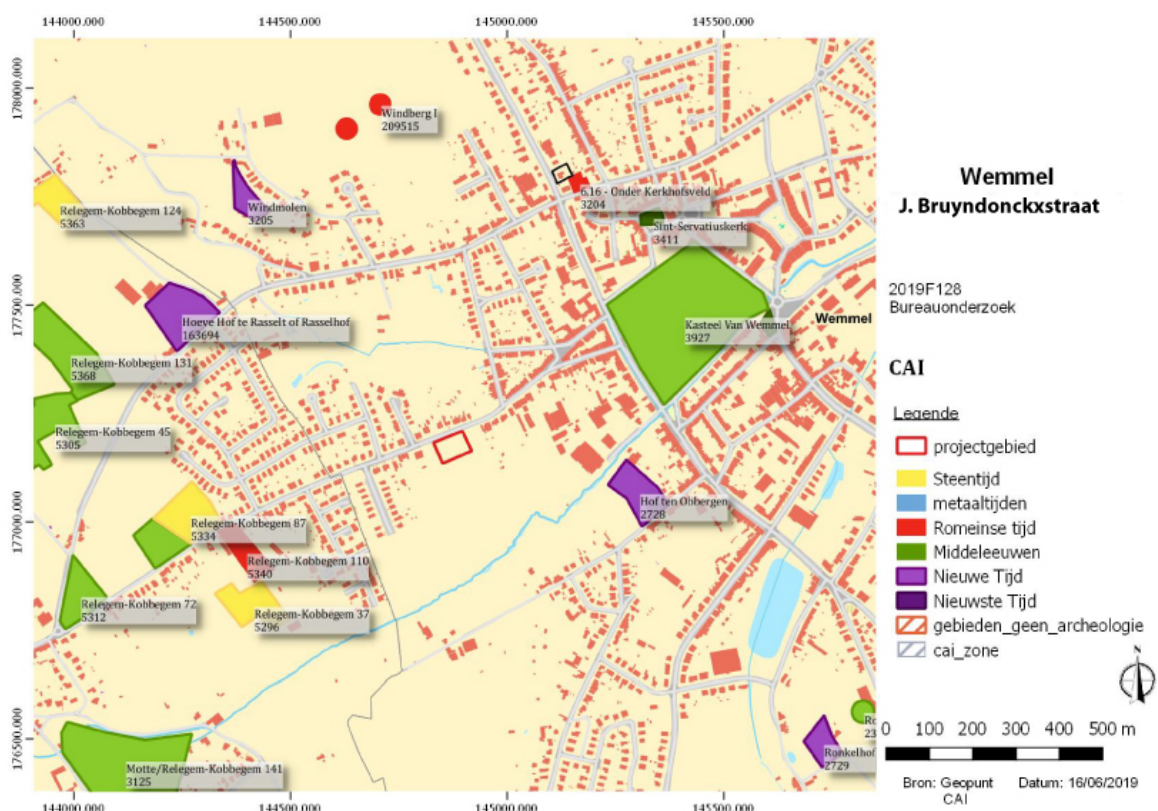
⁸ De Maegd C. en Van Aerschot S. 1975.

Cai 3927¹⁰: Het kasteel van Wemmel bevindt zich op circa 200m ten noordoosten van het plangebied, nu is het een gemeentehuis. Het kasteel zou teruggaan op een castrale motte met opperhof en neerhof structuur. Het eerste complex werd opgetrokken in het moeras van de Maalbeek. Ten zuiden van dit complex werd de Sint-Servatiuskerk gebouwd.

Cai 3411¹¹: Op deze locatie, ten noorden van het kasteel van Wemmel, bevindt zich de Sint-Servatiuskerk.

Cai 209515: Een gedeelte van een bronzen romeinse leliesleutel werd op deze locatie gevonden. Het betrof een losse vondst.

CAI 3090¹²: Ten noordoosten van het plangebied, ter hoogte van Strombeek-Bever, werden tijdens een veldprospectie romeinse dakpannen en terra sigillata gevonden.

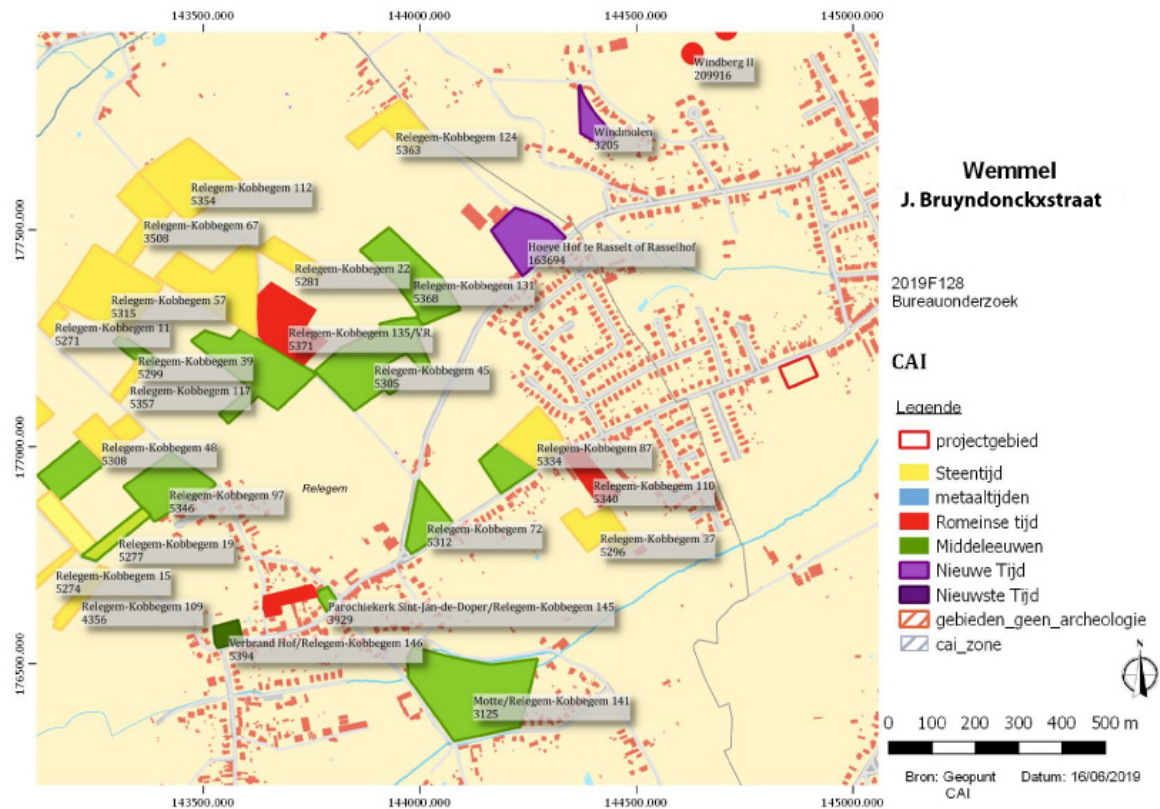
Figuur 22 CAI (Centraal Archeologische Inventaris) op GRB-basiskaart. (Bron: CAI en geopunt)

⁹ Ibidem.

¹⁰ Meganck, M. & de Wasseige, F.-E., 2013, pp.4-11.

¹¹ Ibidem.

¹² Mariën M. 1957, p. 49.

Figuur 23 CAI (detail van het westen, Centraal Archeologische Inventaris) op GRB-basiskaart. (Bron: CAI en geopunt)

5. SYNTHESE

5.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON

Op basis van bovenstaande informatie kan een archeologisch verwachtingspatroon naar voren worden geschoven. Er zijn geen bronnen beschikbaar om aan te tonen of het plangebied al dan niet bewoond was voor de 18de eeuw. Een eerste bruikbare kaart, namelijk de Ferrariskaart uit 1777 toont aan dat het plangebied in gebruik was als akkerland. Het plangebied blijft onbebouwd tot op heden. Op archeologisch vlak kan gesteld worden dat er in het algemeen een vrij hoge potentiële waarde aan het terrein kan worden toegeschreven. Rondom het plangebied werden reeds archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd gevonden. Voor wat betreft de periode van de steentijden werden bijna uitsluitend prospectievondsten gedaan in de omgeving van het plangebied. Voor de pre-agrarische gemeenschappen (paleolithicum t/m neolithicum) was een ecologisch divers landschap belangrijk. De mens trok zijn tijdelijke kampementen meestal op langs overgangszones van nat naar droog, zoals bijvoorbeeld op droge zandruggen in beekvalleien. In dergelijke gradiëntzones zijn namelijk de rijkste en meest diverse voedingsbronnen aanwezig en was drinkwater binnen handbereik. Het plangebied is gunstig gelegen op de noordelijke flank van de beekvallei van de Maalbeek en bevindt zich in een dergelijke gradiëntzone. De Maalbeek bevindt zich bovendien net ten zuiden van het plangebied. De kans bestaat dat er zich een steentijd artefactensite binnen het plangebied bevindt.

Bij de introductie van de landbouw werd de geschiktheid van de bodem voor het plegen van akkerbouw een cruciaal criterium. De eerste akkers werden op de vruchtbaarste en makkelijk te bewerken gronden aangelegd. De grond binnen het plangebied is heel geschikt voor landbouw. In de omgeving zijn echter geen neolithische sites gekend alhoewel deze niet uit te sluiten zijn. De archeologische resten rondom het plangebied concentreren zich vooral in de romeinse periode. Het plangebied heeft als gevolg ook een hoog verwachtingspatroon met betrekking tot archeologische resten uit de metaaltijden t.e.m. de (post)middeleeuwen.

Concluderend kan gesteld worden dat het potentieel op kenniswinst voor het plangebied vrij hoog is, vanaf de steentijden tot de (post) middeleeuwen.

5.2. ONDERZOEKSVRAGEN

Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Er zijn geen bronnen beschikbaar om aan te tonen of het plangebied al dan niet bewoond was voor de 18de eeuw. Een eerste bruikbare kaart, namelijk de Ferrariskaart uit 1777 toont aan dat het plangebied in gebruik was als akkerland. Op archeologisch vlak kan gesteld worden dat er een hoge potentiële waarde aan het terrein kan worden toegeschreven, gezien de landschappelijke ligging van het plangebied en de archeologische indicatoren.

Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Er zijn geen gegevens gekend dat de bodem verstoord zou zijn.

Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Niet van toepassing.

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De werken zullen een grote impact hebben op het aanwezige bodemarchief (graven funderingen, aanleg nutsleidingen, zwaar rollend verkeer).

Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan op basis van het bureauonderzoek alleen niet vastgesteld worden.

Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Verder onderzoek wordt noodzakelijk geacht, dit wordt toegelicht in het Programma van Maatregelen.

6. BESLUIT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande verkaveling te Wemmel (prov. Vlaams-Brabant). Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte genomen is en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie, conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

De archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot het verkavelen van gronden waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 3850m². Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen. Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is. Het valt noch in een beschermde archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone.

Het plangebied bevindt zich te Wemmel (provincie Vlaams-Brabant) en heeft een oppervlakte van circa 3850m². Concreet ligt het plangebied in het westen van de gemeente. De vier percelen waarop de aanvraag betrekking heeft bevinden zich ten zuiden van de J. Bruyndonckxstraat.

Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder: Wemmel, afdeling 1, sectie A, perceelnrs. 608H, 608V (deels), 608T (deels), 610C (deels).

De initiatiefnemer vraagt een omgevingsvergunning aan voor het verkavelen van gronden. In totaal zullen 10 loten verkaveld worden, 5 aan de westzijde en 5 aan de oostzijde. Centraal wordt een nieuwe wegenesis aangelegd die de verbinding met de J. Bruyndonckxstraat zal maken. Het volledige plangebied wordt volgens de bodemkundige kaart gekarteerd als een A1-grond. Dit is een droge leembodem met textuur B-horizont. Op archeologisch vlak kan gesteld worden dat er in het algemeen een vrij hoge potentiële waarde aan het terrein kan worden toegeschreven. Rondom het plangebied werden reeds archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd gevonden. Het plangebied is gunstig gelegen op de noordelijke flank van de beekvallei van de Maalbeek. De Maalbeek bevindt zich bovendien net ten zuiden van het plangebied. De kans bestaat dat er zich een steentijd artefactensite binnen het plangebied bevindt. De grond binnen het plangebied is heel geschikt voor landbouw. In de omgeving zijn echter geen neolithische sites gekend alhoewel deze niet uit te sluiten zijn. De archeologische resten rondom het plangebied concentreren zich vooral in de Romeinse periode. Het plangebied heeft als gevolg ook een hoog verwachtingspatroon met betrekking tot archeologische resten uit de metaaltijden t.e.m. de (post)middeleeuwen.

Concluderend kan gesteld worden dat het potentieel op kenniswinst voor het plangebied vrij hoog is, vanaf de steentijden tot de (post) middeleeuwen.

De werken zullen een grote impact hebben op het aanwezige bodemarchief (graven funderingen, aanleg nutsleidingen, zwaar rollend verkeer). Verder onderzoek wordt daarom noodzakelijk geacht, dit wordt toegelicht in het Programma van Maatregelen.

7. BIBLIOGRAFIE

- <https://www.geopunt.be/kaart>
- <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>
- <https://maps.nls.uk/ww1/trenches/>

- Botquin J.-M. 1983, Entraves découvertes dans le puits de la villa gallo-romaine de Wommel, *Ons Graafschap*, 13de jaargang 1-2/3-4, pp. 39-44
- De Maegd C. en Van Aerschot S. 1975, Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Vlaams-Brabant, Halle-Vilvoorde, *Bouwen door de eeuwen heen*, 2n.
- Mariën M. 1957, *La région Bruxelloise avant 700*, p. 49.
- Meganck, M. & de Wasseige, F.-E., 2013, *Het kasteel van Wommel. Historische woonsteden & tuinen*, 179, pp.4-11.
- Mertens J. 1959: Wommel (Brabant), *Archeologie*, 2, 302.
- Van Bellingen S. 1991, Un site "protohistorique" à la limite des communes de Jette, Wommel en Laeken, *Ons Graafschap*, 21, pp. 29-31.
- Van den Broeck P. 1990, *Oudheidkundig onderzoek van de gemeenten Relegem en Kobbegem. Prospektie - analyse - synthese*, onuitgegeven licentiaatsthesis RUGent, pp. 169-170.
- Van Ranst E. & SYS C. 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1x20 000)*, onuitgegeven rapport.
- Verbesselt J. 1964, Tussen Zenne en Dender - II, *Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13e eeuw, deel III*, pp. 8-9.

8. FIGURENLIJST

Figuur 1 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)	6
Figuur 2 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt, NGI).....	7
Figuur 3 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)	7
Figuur 4 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	8
Figuur 5 Zicht op het plangebied vanaf de J. Bruyndonckxstraat. (bron: google).....	9
Figuur 6 Uitsnede uit verkavelingsontwerp. (Bron: initiatiefnemer).....	11
Figuur 7 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	12
Figuur 8 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: geopunt).....	13
Figuur 9 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	13
Figuur 10 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt).....	14
Figuur 11 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	15
Figuur 12 Uitleg type 1 Quartair geologische kaart. (Bron: geopunt)	16
Figuur 13 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)	17
Figuur 14 Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)	19
Figuur 15 Villaret-kaart (1745-1748) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt).....	20
Figuur 16 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	20
Figuur 17 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).....	21
Figuur 18 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).....	21
Figuur 19 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	22
Figuur 20 Orthofoto uit 1971. (Bron: geopunt)	23
Figuur 21 Orthofoto uit 1979-1990. (Bron: geopunt)	23
Figuur 22 CAI (Centraal Archeologische Inventaris) op GRB-basiskaart. (Bron: CAI en geopunt)	25
Figuur 23 CAI (detail van het westen, Centraal Archeologische Inventaris) op GRB-basiskaart. (Bron: CAI en geopunt).....	26